

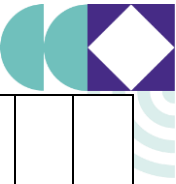

NEDERLANDS

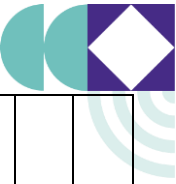
Taalsysteem en taalgebruik

<p>KO <i>TE BEREIKEN OP POPULATIE NIVEAU</i></p> <p>De kleuters kunnen 1.4.1 basiswoordenschat en eenvoudige betekenisrelaties inzetten met betrekking tot de leefomgeving en de school. 1.4.2 aangeboden inhoudelijke en functionele school- en instructietaal inzetten binnen de context van de activiteiten en hun vakspecifieke kennis, voorkennis en ervaring. 1.4.3 onder begeleiding hun woordenschat uitbreiden.</p>	<p>L4</p> <p>De leerlingen kennen 1.4.1 woordvorming: samenstellingen, afleidingen. 1.4.2 basisprincipes van betekenisrelaties: synoniemen, antoniemen en trappen van vergelijking. 1.4.3 figuurlijk taalgebruik. 1.4.9 woorden:</p> <ul style="list-style-type: none"> • woordvorming: enkelvoud, meervoud en verbuiging, vervoeging, samenstelling, afleiding; • woordsoorten: zelfstandig naamwoord, bijvoeglijk naamwoord, lidwoord, telwoord, voorzetsel, voegwoord, werkwoord; • werkwoordstijden: tegenwoordige tijd, verleden tijd <p>1.4.14 de termen jongerentaal en vaktaal.</p> <p>De leerlingen kunnen 1.4.4 woorden genuanceerd en gepast inzetten. 1.4.5 aangeboden school-, instructie- en vaktaal hanteren in de vakdisciplines. 1.4.6 nieuwe woordbetekenissen en relaties achterhalen uit gesproken en geschreven contexten door gebruik te maken van woordleerstrategieën:</p> <ul style="list-style-type: none"> • om verduidelijking vragen; • belang van het woord in de tekst nagaan; • vergelijken met een bekend woord; • de context inzetten; • de woordopbouw analyseren. <p>1.4.17 basisverschillen tussen formele en informele taal verwoorden.</p>	<p>L6</p> <p>De leerling kent 1.4.1 basisprincipes van betekenisrelaties: hyponiemen. 1.4.7 woorden: grondwoord, voorvoegsel, achtervoegsel, verkleinwoord, stam, uitgang, infinitief.</p> <p>De leerling kan 1.4.2 formeel en informeel taalgebruik conform de context inzetten. 1.4.3 woorden genuanceerd en gepast inzetten met steeds hogere abstractiegraad en figuurlijk taalgebruik. 1.4.4 actief op zoek gaan naar nieuwe woordbetekenissen en -relaties door gebruik te maken van woordleerstrategieën:</p> <ul style="list-style-type: none"> • vreemdetalenkennis inzetten; • hulpbron inzetten. 												
Woordenschat														
Woordenschatkennis														
MD/G O!	■	∞	Nr.	E/B/G	Leerlijn	2,5-4	4-5	5-6	6-7	7-8	8-9	9-10	10-11	11-12

KO 1.4.1		NL.460		<p>Begrijpen basiswoordenschat.</p> <p>MIA <i>Basiswoordenschat:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • woordenschat met betrekking tot de leefomgeving en de school • Inhoudswoorden • functiewoorden <p>Voorbeelden <i>Inhoudswoorden:</i> stoel, bouwen, eten <i>Functiewoorden:</i> want, naast, nu, maar</p>											
KO 1.4.1		NL.461		<p>Gebruiken basiswoordenschat.</p> <p>MIA <i>Basiswoordenschat:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • woordenschat met betrekking tot de leefomgeving en de school • Inhoudswoorden • Functiewoorden 											
KO 1.4.1		NL.462		<p>Begrijpen basiswoordenschat*.</p> <p>MIA <i>Basiswoordenschat:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • inhoudswoorden • functiewoorden • woorden met meerdere betekenissen <p>Voorbeelden <i>Inhoudswoorden:</i> stoel, bouwen, eten <i>Functiewoorden:</i> want, naast, nu, maar <i>Woorden met meerdere betekenissen:</i> arm, bloem, pad, blik, blad</p> <p><small>*woordenschat met betrekking tot de leefomgeving en de school</small></p>											
KO 1.4.1		NL.463		<p>Gebruiken basiswoordenschat.</p> <p>MIA</p>											

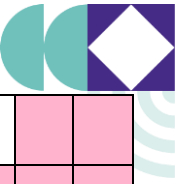
				<p>Basiswoordenschat:</p> <ul style="list-style-type: none">• woordenschat met betrekking tot de leefomgeving en de school• inhoudswoorden• functiewoorden• woorden met meerdere betekenissen																
KO 1.4.2	NL.321		NL.464	<p>Herkennen eenvoudige school- en instructietaal.</p> <p>MIA <i>Eenvoudige school-en instructietaal:</i></p> <ul style="list-style-type: none">• binnen de context van de activiteiten, vakspecifieke kennis, voorkennis en ervaring• inhoudswoorden• functiewoorden <p>Voorbeelden <i>Inhoudswoorden:</i> bank, kijken <i>Functiewoorden:</i> want, naast, nu, maar</p>																
KO 1.4.2			NL.465	<p>Gebruiken eenvoudige school- en instructietaal.</p> <p>MIA <i>Eenvoudige school-en instructietaal:</i></p> <ul style="list-style-type: none">• binnen de context van de activiteiten, vakspecifieke kennis, voorkennis en ervaring• inhoudswoorden• functiewoorden																
KO 1.4.2	NL.322		NL.466	<p>Begrijpen eenvoudige school- en instructietaal.</p> <p>MIA <i>Eenvoudige school- en instructietaal:</i></p> <ul style="list-style-type: none">• binnen de context van de activiteiten, vakspecifieke kennis, voorkennis en ervaring• inhoudswoorden• uitdrukkingen• functiewoorden• woorden met meerdere betekenissen <p>Voorbeelden <i>School- en instructietaal:</i></p> <ul style="list-style-type: none">• Neem het penseel.• Hang je jas aan de kapstok en ga in de rij staan.																

KO 1.4.2		NL.467		<p>Gebruiken eenvoudige school- en instructietaal.</p> <p>MIA <i>Eenvoudige school- en instructietaal:</i></p> <ul style="list-style-type: none">• binnen de context van de activiteiten, vakspecifieke kennis, voorkennis en ervaring• inhoudswoorden• functiewoorden• woorden met meerdere betekenissen																	
KO 1.4.3		NL.468		<p>Gebruiken een steeds uitgebreidere woordenschat.*</p> <p>MIA <i>Uitgebreide woordenschat:</i> nieuw geleerde woorden, zowel school- als instructietaal</p> <p><i>*onder begeleiding</i></p>																	
L4 1.4.5		NL.469		<p>Begrijpen school- en instructietaal.</p> <p>MIA <i>School- en instructietaal:</i></p> <ul style="list-style-type: none">• inhoudswoorden• uitdrukkingen• functiewoorden• woorden met meerdere betekenissen <p>Voorbeelden <i>School- en instructietaal:</i> functie, gevolg van, tenzij, ondanks, verklaren, omcirkelen, toch, dus, behandelen, vorm (tekst of voorwerp), vergelijken</p>																	
L4 1.4.5		NL.470		<p>Gebruiken school- en instructietaal.</p> <p>MIA <i>School- en instructietaal:</i> in verschillende vakken</p>																	
KO 1.4.2		NL.471		<p>Begrijpen vaktaal.</p> <p>MIA <i>Vaktaal:</i></p> <ul style="list-style-type: none">• binnen de context van de activiteiten, vakspecifieke kennis, voorkennis en ervaring• relevante themawoordenschat• vakspecifieke taal																	

KO 1.4.2			NL.472		<p>Gebruiken vaktaal.</p> <p>MIA <i>Vaktaal:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> binnen de context van de activiteiten, vakspecifieke kennis, voorkennis en ervaring relevante themawoordenschat vakspecifieke taal 												
L4 1.4.5			NL.473		Begrijpen vaktaal.												
L4 1.4.5 L4 1.4.14			NL.474		<p>Begrijpen vaktaal.</p> <p>Te hanteren begrippen de vaktaal</p>												
L4 1.4.5			NL.475		Gebruiken vaktaal.												
KO 1.4.2 L4 1.4.5			NL.476		<p>Tonen hun kennis van school-, instructie- en vaktaal in verschillende contexten.</p> <p>Voorbeelden</p> <ul style="list-style-type: none"> Fons zit nog maar pas in de Ravenklas (K2-K3). Hij mag van de juf een vriendje aanduiden waarmee hij samen een taak gaat doen. Fons begrijpt het woord 'aanduiden' en wijst naar zijn vriend Rune, die een jaartje ouder is. (instructietaal) In het vijfde leerjaar lezen de leerlingen boeken die binnen het brede thema 'kracht en beweging' passen. Kyona leest een boek waarin het hoofdpersonage een waterraket gaat bouwen. In het boek komen woorden voor zoals 'kracht, beweging, massa, energie, snelheid en weerstand'. Kyona begrijpt deze woorden in de context van het boek omdat ze in de lessen over natuurverschijnselen hierover leerde. (vaktaal) 												
Woordleerstrategieën																	
MD/G O!			Nr.	E/B/G	Leerlijn		2,5-4	4-5	5-6	6-7	7-8	8-9	9-10	10-11	11-12		
KO 1.4.3	NL.320		NL.477		<p>Herkennen woordleerstrategieën in luistersituaties.*</p> <p>MIA <i>Woordleerstrategieën:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> linken leggen met bekende woorden de woordopbouw analyseren de eigen bredere talenkennis inzetten om betekenissen af te leiden de betekenis van woorden afleiden uit de context <p>Voorbeelden <i>De eigen bredere talenkennis inzetten:</i></p>												

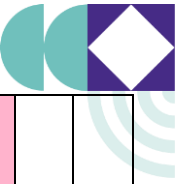
				<ul style="list-style-type: none"> Irene spreekt thuis Spaans. Wanneer ze met haar klasgenootjes in de keukenhoek speelt, maakt ze graag een woordgrapje: wanneer de andere kinderen haar vragen om de pan aan te geven, geeft ze een brood. In het Spaans betekent 'pan' immers brood! Taner is een Turkse jongen die nog maar twee maanden op school is, maar hij kent het Nederlandse woord 'suiker' al! Dat is niet moeilijk want het Turkse woord 'şeker' (klinkt als 'sjeek-ër') lijkt heel erg op het Nederlandse woord 'suiker'. Misschien zijn er nog meer Nederlandse en Turkse woorden die op elkaar lijken? <p><i>*onder begeleiding</i></p>											
L4 1.4.6		LL.069	NL.478	<p>MIA <i>Woordleerstrategieën:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> om verduidelijking vragen vergelijken met een bekend woord de context inzetten de eigen bredere talenkennis inzetten om betekenissen af te leiden de woordopbouw analyseren 											
L4 1.4.6	NL.027	LL.069	NL.479	<p>MIA <i>Woordleerstrategieën:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> om verduidelijking vragen vergelijken met een bekend woord de context inzetten de eigen bredere talenkennis inzetten om betekenissen af te leiden de woordopbouw analyseren belang van het woord in de tekst na gaan hulpbron inzetten 											
L6 1.4.4		LL.069	NL.480	<p>MIA <i>Woordleerstrategieën:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> om verduidelijking vragen vergelijken met een bekend woord de context inzetten de eigen bredere talenkennis inzetten om betekenissen af te leiden de woordopbouw analyseren belang van het woord in de tekst na gaan 											

					<ul style="list-style-type: none"> • hulpbron inzetten • vreemdetalenkennis inzetten 													
L4 1.4.6 L6 1.4.4	NL.027	LL.069	NL.481		Gebruiken verklarende woordenlijsten en woordenboeken om de betekenis van woorden te achterhalen.													
L4 1.4.6 L6 1.4.4		LL.069	NL.482		Zetten woordleerstrategieën actief in op zoek naar nieuwe woordbetekenissen en relaties.													
KO 1.4.3			NL.483		Passen woordleerstrategieën toe*. <i>* onder begeleiding</i>													
L4 1.4.6 L6 1.4.4		LL.069	NL.484		Passen woordleerstrategieën toe. MIA <i>Toepassen:</i> <ul style="list-style-type: none"> • Om nieuwe woordbetekenissen en relaties te achterhalen uit gesproken context. • Om nieuwe woordbetekenissen en relaties te achterhalen uit geschreven context. 													
Betekenis van woorden																		
MD/G O!	■	∞	Nr.	E/B/G	Leerlijn	2,5-4	4-5	5-6	6-7	7-8	8-9	9-10	10-11	11-12				
Betekenisrelaties																		
KO 1.4.1			NL.485		Herkennen betekenisrelaties tussen woorden. MIA <i>Betekenisrelaties:</i> <ul style="list-style-type: none"> • categorie en exemplaar (hyperoniem- hyponiem) • eenvoudige synoniemen • eenvoudige tegenstellingen (antoniemen) • veel gebruikte trappen van vergelijking Voorbeelden <i>Betekenisrelaties: categorie en exemplaar:</i> <ul style="list-style-type: none"> • Een <i>appel</i> (exemplaar) is een stuk <i>fruit</i> (categorie). • Het <i>kleurpotlood</i> (exemplaar) is <i>tekengerief</i> (categorie). <i>Betekenisrelaties: eenvoudige synoniemen</i> Mijn mama rijdt met <i>de wagen</i> ; mijn mama rijdt met <i>de auto</i> . <i>Betekenisrelaties: eenvoudige tegenstellingen</i> Ik ben <i>groot</i> , mijn zus is <i>klein</i> .													

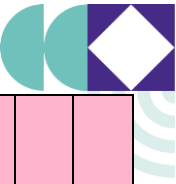
				<p><i>Betekenisrelaties: veel gebruikte trappen van vergelijking</i> Die meloen is <i>zwaarder dan</i> de perzik. De pompoen is het <i>zwaarst</i>.</p>										
KO 1.4.1			NL.486	<p>Herkennen betekenisrelaties tussen woorden.</p> <p>MIA <i>Betekenisrelaties:</i> context: beroep-handeling, gebeurtenis-plaats, tijd-gebeurtenis</p> <p>Voorbeelden <i>Betekenisrelaties – context:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • De kok doet zijn <i>schort</i> aan en neemt een <i>braadpan</i>. (beroep-handeling) • Zwemmen – het zwembad (gebeurtenis-plaats) • De ochtend – opstaan (tijd-gebeurtenis) 										
L4 1.4.2	NL.138		NL.487	<p>Begrijpen betekenisrelaties tussen woorden.</p> <p>MIA <i>Betekenisrelaties:</i> verwijswoorden: zij, hij, het, die, deze, dit, dat</p> <p>Voorbeelden <i>Verwijswoorden:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Toen was <i>zij</i> nog een baby. > 'zij' verwijst naar een eerder vernoemd personage. • Oma wil graag de mooiste taart van de bakker, <i>die</i> met slagroom. 										
L4 1.4.2			NL.488	<p>Illustreren betekenisrelaties tussen woorden.</p> <p>MIA <i>Betekenisrelaties:</i> vormrelatie - homoniemen (woorden die hetzelfde klinken maar iets anders betekenen)</p> <p>Te hanteren begrip het homoniem</p> <p>Voorbeelden <i>Vormrelatie – homoniemen:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Hij zit op de bank voor de bank. • Zij neemt de bal niet mee naar het bal. 										
L4 1.4.2			NL.489	<p>Illustreren betekenisrelaties tussen woorden.</p> <p>MIA</p>										

				<p>Betekenisrelaties: antoniemen</p> <p>Te hanteren begrip het antoniem</p> <p>Voorbeelden <i>Antoniemen:</i> boven – onder, groot – klein, blij – verdrietig</p>										
L4 1.4.2			NL.490	<p>Illustreren betekenisrelaties tussen woorden.</p> <p>MIA <i>Betekenisrelaties:</i> synoniemen</p> <p>Te hanteren begrip het synoniem</p> <p>Voorbeelden <i>Synoniemen:</i> boos – kwaad, blij – vrolijk, snel – vlug, beginnen – starten</p>										
L4 1.4.2		NL.505	NL.491	<p>Illustreren betekenisrelaties tussen woorden.</p> <p>MIA <i>Betekenisrelaties:</i> trappen van vergelijking</p> <p>Te hanteren begrip de trappen van vergelijking</p> <p>Voorbeelden <i>Trappen van vergelijking:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Deze pizza is <i>lekker</i>, maar die pizza is <i>lekkerder</i>. • Het resultaat is <i>goed</i>, dit resultaat is <i>beter</i>, dat resultaat is het <i>best</i>. 										
L4 1.4.2			NL.492	<p>Begrijpen gradaties in woordbetekenissen.</p> <p>MIA <i>Gradaties in woordbetekenissen:</i> woorden die de intensiteit van een eigenschap of actie weergeven</p> <p>Voorbeelden</p>										

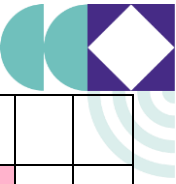

				<p>Woorden die de intensiteit van een eigenschap of actie weergeven:</p> <ul style="list-style-type: none"> Caro vindt de blauwe jurk <i>prachtig</i>! Die danseres danst <i>uitstekend</i>! 														
L6 1.4.1			NL.493	<p>Illustreren betekenisrelaties tussen woorden.</p> <p>MIA <i>betekenisrelaties tussen woorden:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> hyponiemen hyperoniem <p>Te hanteren begrip het hyponiem</p> <p>Voorbeelden <i>Hyponiemen en hyperoniem:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> 'Dier' is het hyperoniem. 'Hond, kat, olifant' zijn hyponiemen van 'dier'. 'Vogel', 'zoogdier', 'reptiel'(hyponiemen) zijn 'gewervelden'(hyperoniem). 'Tang', 'hamer', 'schroevendraaier' (hyponiemen) zijn 'gereedschappen' (hyperoniem). 														
L4 1.4.2			NL.494	Gebruiken betekenisrelaties tussen woorden.														
L4 1.4.2 L6 1.4.1			NL.495	Gebruiken gradaties van woordbetekenissen.														
KO 1.4.1 KO 1.4.3 L4 1.4.2 L6 1.4.1			NL.496	Reflecteren in luister- en leessituaties op verbanden tussen woorden en hun betekenis.														
				Abstractiegraad van woorden														
L6 1.4.3			NL.497	<p>Analyseren concrete en abstracte woorden in een gelezen tekst.</p> <p>MIA <i>Concrete en abstracte woorden:</i> hoe meer abstracte woorden gebruikt worden in een tekst, hoe complexer de tekst is</p> <p>Voorbeelden <i>Concrete woorden:</i> voetballer, appel, lopen, wakker, rood, lauw <i>Abstracte woorden:</i></p>														

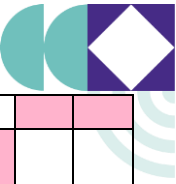
				verandering, democratie, analyseren, evalueren												
				Figuurlijk taalgebruik												
L4 1.4.3			NL.498	<p>Herkennen in lees- en luistersituaties de figuurlijke betekenis van woorden en woordgroepen.</p> <p>MIA <i>Figuurlijke betekenis:</i> uitdrukkingen</p> <p>Voorbeelden <i>figuurlijke betekenis van woorden en woordgroepen:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Het hoofdpersonage in het luisterverhaal wordt 'een brave Hendrik' genoemd. De meester legt uit dat dit een uitdrukking is voor een gehoorzaam iemand die zich netjes aan de regels houdt. De juf leest een verhaal voor waarin wordt verteld dat een personage 'met hart en ziel' haar werk deed. Ze legt uit dat dit een gezegde is en dat het betekent dat het personage haar werk heel graag doet. De juf leest een verhaal voor over 'een buitenbeentje'. Ze legt uit dat het een uitdrukking is voor iemand die een beetje anders dan anderen is. In de tekst lezen de kinderen dat prinses Elisabeth 'blauw bloed' heeft. De leerkracht legt uit dat prinses Elisabeth haar bloed niet blauw van kleur is, maar dat het een gezegde is dat betekent dat zij van adel is en dus geboren is in een voorname familie. 												
L4 1.4.3 L6 1.4.3	NL.298 NL.612 NL.614 NL.620		NL.499	<p>Begrijpen in lees- en luistersituaties de letterlijke en figuurlijke betekenis van woorden en woordgroepen.</p> <p>MIA <i>Figuurlijke betekenis:</i> uitdrukkingen</p> <p>Te hanteren begrippen letterlijk, figuurlijk, de uitdrukking</p> <p>Voorbeelden <i>Figuurlijke betekenis:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> In het beluisterde nieuwsbericht horen de kinderen een geïnterviewd persoon zeggen: 'Genoeg is genoeg!'. Ze denken samen na over de betekenis van deze uitdrukking en komen tot de conclusie dat het betekent dat die persoon het beu is. 												

					<ul style="list-style-type: none"> De kinderen beluisteren een interview met een bekend persoon. Als antwoord op een vraag van de interviewer antwoordt de persoon: 'Dat is de hamvraag.' De leerkracht verduidelijkt dat de 'hamvraag' de vraag is waar het allemaal om draait. In een aflevering van het jeugdjournaal zegt de sportjournalist dat de atleet 'de handdoek in de ring gooit'. De meester legt uit dat dit spreekwoord betekent dat de atleet het opgeeft en niet verder deelneemt aan de wedstrijd. In de tekst lezen de kinderen dat het hoofdpersonage 'groen' is. De leerkracht legt uit dat 'groen' meerdere betekenissen kan hebben. Groen is letterlijk een kleur. Maar het kan figuurlijk als betekenis jong of milieubewust hebben. Aan het einde van het verhaal leest Timon: 'na regen komt zonneschijn'. Hij zoekt het spreekwoord op in het online spreekwoordenboek en komt te weten dat het betekent dat na alle tegenslag alles weer goed komt. 													
L4 1.4.3 L6 1.4.3			NL.500		<p>Reflecteren over de figuurlijke betekenis van woorden en woordgroepen.</p> <p>MIA <i>Reflecteren:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> met elkaar in verschillende lees- en luistercontexten 													
Woordvorming																		
MD/G O!			Nr.	E/B/G	Leerlijn	2,5-4	4-5	5-6	6-7	7-8	8-9	9-10	10-11	11-12				
L4 1.4.1	NL.032 NL.514		NL.501		<p>Herkennen samenstellingen.</p> <p>Voorbeeld <i>Samenstellingen:</i> De leerkracht toont verschillende soorten ballen en zegt daarbij het woord 'bal'. 'Hoe weten jullie nu welke bal ik bedoel?' De kinderen merken wellicht op dat er een voetbal, een tennisbal en een basketbal liggen. De leerkracht modelleert dat je een basketbal kan aanduiden door niet alleen 'bal' te zeggen, maar er het woorddeel 'basket' aan toe te voegen: 'Wanneer ik een ander deel aan het woord bal toevoeg weet ik welke bal het precies is, de basket-bal!' Samen met de kleuters ontdekt de leerkracht dat er nog andere delen aan het woord 'bal' kunnen toegevoegd worden om precies te kunnen zeggen over welke bal het gaat.</p>													
L4 1.4.1 L4 1.4.9			NL.502		<p>Herkennen samenstellingen.</p> <p>Te hanteren begrip de samenstelling</p> <p>Voorbeelden <i>Samenstellingen:</i></p>													

				<ul style="list-style-type: none"> • /korfbal/ bestaat uit /korf+/bal/ • /zaalvoetbal/ bestaat uit /zaal+/voet+/bal/ 															
L4 1.4.1 L4 1.4.9 L6 1.4.7	NL.188 NL.222		NL.503	<p>Benoemen het grondwoord in afleidingen.</p> <p>Te hanteren begrippen de afleiding, het grondwoord</p> <p>Voorbeelden <i>Afleidingen:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Bij /onschuldig/ is /schuldig/ het grondwoord • Bij /dagelijks/ is /dag/ het grondwoord 															
L6 1.4.7	NL.189 NL.218		NL.504	<p>Benoemen de structuur bij afleidingen.</p> <p>Te hanteren begrippen het voorvoegsel, het achtervoegsel</p>															
L4 1.4.9		NL.491	NL.505	<p>Begrijpen in lees- en schrijfsituaties vormelijke kenmerken van verbuigingen.</p> <p>MIA <i>Vormelijke kenmerken van verbuigingen:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • bij bijvoeglijke naamwoorden • bij trappen van vergelijking <p>Te hanteren begrippen de verbuiging, het bijvoeglijk naamwoord</p> <p>Voorbeelden <i>Vormelijke kenmerken van verbuigingen:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Een spannend boek, het spannende boek • Spannend, spannender, spannendst 															
L4 1.4.4			NL.506	<p>Zetten hun kennis van woorden genuanceerd en gepast in.</p>															
L6 1.4.3			NL.507	<p>Zetten woorden genuanceerd en gepast in.</p> <p>MIA <i>Genuanceerd en gepast:</i></p>															

					met steeds hogere abstractiegraad en figuurlijk taalgebruik												
L4 1.4.9	NL.191 NL.192		NL.508		<p>Herkennen het getal van zelfstandige naamwoorden.</p> <p>MIA <i>Getal:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • enkelvoud • meervoud <p>Te hanteren begrippen het enkelvoud, het meervoud</p>												
L4 1.4.9	NL.197 NL.199 NL.201 NL.202 NL.204		NL.509		<p>Herkennen in lees- en schrijfsituaties de vervoeging van een werkwoord.</p> <p>MIA <i>Vervoeging werkwoord:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • eerste persoon enkelvoud en meervoud (ik en wij) • tweede persoon enkelvoud en meervoud (jij, u en jullie) • derde persoon enkelvoud en meervoud (hij, zij, het en zij) <p>Te hanteren begrip de vervoeging</p>												
Formeel en informeel taalgebruik																	
MD/G O!			Nr.	E/B/G	Leerlijn	2,5-4	4-5	5-6	6-7	7-8	8-9	9-10	10-11	11-12			
L4 1.4.17	NL.362		NL.510		<p>Verwoorden basisverschillen tussen formele en informele taal.</p> <p>Te hanteren begrippen formeel taalgebruik, informeel taalgebruik</p> <p>Voorbeelden <i>Formele en informele taal:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • formeel: Een onbekende volwassene in een interview aanspreken met 'U'. • informeel: Jongerentaal gebruiken om een spannende anekdote aan vrienden te vertellen. 												
L6 1.4.2	NL.364 NL.455		NL.511		<p>Duiden formele en informele taal.</p> <p>Te hanteren begrippen formeel taalgebruik, informeel taalgebruik</p>												
L4 1.4.17 L6 1.4.2			NL.512		<p>Zetten hun kennis over formele en informele taal in overeenstemming met de context in.</p>												

<p>KO</p> <p>De kleuters kennen 1.4.4 woord, woorddeel, klankgroep, rijm, klank, letter.</p> <p>De kleuters kunnen 1.4.5 basiselementen van het taalsysteem toepassen in taal(spel): klanken, klankgroepen, rijm, letter- en cijfersymbolen, klanktekenkoppeling, woorden.</p>	<p>L4</p> <p>De leerlingen kennen 1.4.7 klanken: korte, lange, tweeteeklinkers, medeklinkers en uitspraak. 1.4.8 spelling: <ul style="list-style-type: none"> klanktekenkoppeling, letters, alfabetisch principe; interpunctietekens: punt, vraagteken, uitroepeteken, komma, dubbele punt, spatie. 1.4.9 woorden: <ul style="list-style-type: none"> woordvorming: enkelvoud, meervoud en verbuiging, vervoeging, samenstelling, afleiding; woordsoorten: zelfstandig naamwoord, bijvoeglijk naamwoord, lidwoord, telwoord, voorzetsel, voegwoord, werkwoord; werkwoordstijden: tegenwoordige tijd, verleden tijd. 1.4.10 zinnen en zinsdelen: <ul style="list-style-type: none"> zin, onderwerp, persoonsvorm, zinsdeel, gezegde; soorten zinnen: mededelende zin, vragende zin, uitroepende zin. <p>De leerlingen kunnen 1.4.11 inzichten in het taalsysteem toepassen en erover reflecteren.</p> </p>	<p>L6</p> <p>De leerling kent 1.4.5 spelling: <ul style="list-style-type: none"> interpunctietekens: dubbele aanhalingstekens, haakjes; woordtekens: trema, koppelteken, apostrof, accent, soorten afkortingen. 1.4.6 woorden: <ul style="list-style-type: none"> woordsoorten: voornaamwoord; werkwoordtijden: toekomstige tijd, voltooid deelwoord. 1.4.7 woorden: grondwoord, voorvoegsel, achtervoegsel, verkleinwoord, stam, uitgang, infinitief. 1.4.8 zinnen en zinsdelen: <ul style="list-style-type: none"> meewerkend en lijdend voorwerp; naamwoordelijk en werkwoordelijk gezegde; soorten zinnen: enkelvoudige en samengestelde zinnen, ontkennde zin; gebiedende wijs. <p>De leerling kan 1.4.9 inzichten in het taalsysteem toepassen en erover reflecteren.</p> </p>
---	--	---

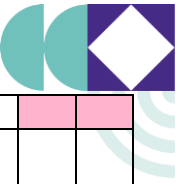
Taalsysteem (klanken, interpunctietekens en woordtekens, grammatica)

Klanken

MD/GO!			Nr.	E/B/G	Leerlijn	2,5-4	4-5	5-6	6-7	7-8	8-9	9-10	10-11	11-12
KO 1.4.4		NL.002	NL.513		Illustreren rijm in verschillende contexten. MIA <i>In verschillende contexten:</i> <ul style="list-style-type: none"> rijmpje, raadsel, liederen Te hanteren begrippen het rijm, rijmen									
KO 1.4.4	NL.005 NL.014 NL.021		NL.514		Illustreren de woordopbouw van klank tot woord.									

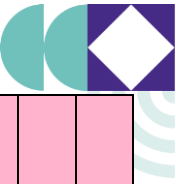
	NL501				MIA <i>Woordopbouw:</i> de klank, de letter, de klankgroep, het woord, het woorddeel Te hanteren begrippen de klank, de letter, de klankgroep, het woord, het woorddeel												
L4 1.4.7	NL.183 NL.185 NL.359 NL.360		NL.515		Illustreren de uitspraak van klanken in het Standaardnederlands. MIA <i>Klanken:</i> korte klanken, lange klanken, tweetekensklanken en medeklinkers Te hanteren begrippen de korte klank, de lange klank, de tweetekensklanker, de klinker, de medeklinker, de uitspraak												
KO. 1.4.5	NL.003 NL.006 NL.007 NL.012 NL.013 NL.014 NL.015 NL.016 NL.017	NL.61 0 NL.61 8	NL.516		Passen basiselementen van taalsysteem toe in spelsituaties. MIA <i>Basiselementen van taalsysteem:</i> klanken, klankgroepen, rijm, letter- en cijfersymbolen, klanktekenkoppeling, woorden												
L4 1.4.11 L6 1.4.9			NL.517		Reflecteren op het taalsysteem in verschillende contexten.												
Interpunctietekens, woordtekens en hoofdletters																	
MD/GO!			Nr.	E/B/G	Leerlijn	2,5-4	4-5	5-6	6-7	7-8	8-9	9-10	10-11	11-12			
L4 1.4.8	NL.020		NL.518		Herkennen interpunctietekens en hoofdletters in een gelezen tekst. MIA <i>Interpunctietekens en hoofdletters:</i> <ul style="list-style-type: none"> • de kleine letter • de hoofdletter • het punt 												
L4 1.4.8	NL.035 NL.044	NL.12 9	NL.519		Benoemen hoofdletters in een gelezen tekst. Te hanteren begrippen de kleine letter, de hoofdletter												
L4 1.4.8	NL.044 NL.238	NL.12 9	NL.520		Benoemen interpunctietekens in een tekst.												

				<p>MIA <i>Benoemen:</i> inclusief functie</p> <p><i>Interpunctietekens:</i> het punt</p> <p>Te hanteren begrippen het leesteken, het punt</p>														
L4 1.4.8	NL.129 NL.238 NL.243		NL.521	<p>Benoemen interpunctietekens in een tekst.</p> <p>MIA <i>Benoemen:</i> inclusief functie</p> <p><i>Interpunctietekens:</i> het uitroepteken, het vraagteken</p> <p>Te hanteren begrippen het uitroepteken, het vraagteken</p>														
L4 1.4.8	NL.045 NL.046 NL.239 NL.244		NL.522	<p>Benoemen interpunctietekens in een tekst.</p> <p>MIA <i>Benoemen:</i> inclusief functie</p> <p><i>Interpunctietekens:</i> het dubbele punt, de komma</p> <p>Te hanteren begrippen het dubbele punt, de komma</p>														
L6 1.4.5	NL.240 NL.245		NL.523	<p>Benoemen interpunctietekens in een tekst.</p> <p>MIA <i>Benoemen:</i> inclusief functie</p> <p><i>Interpunctietekens:</i> de dubbele aanhalingstekens, de haakjes</p> <p>Te hanteren begrippen</p>														

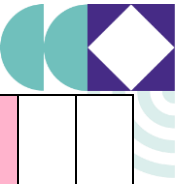
					de dubbele aanhalingstekens, de haakjes													
L4 1.4.8	NL.307	NL.17 0	NL.524		Benoemen de witruimte tussen woorden als spatie. MIA <i>Benoemen:</i> Inclusief functie Te hanteren begrippen de spatie													
L4 1.4.8	NL.307	NL.17 1	NL.525		Benoemen de kantlijn op gelijnd papier. MIA <i>Benoemen:</i> inclusief functie Te hanteren begrippen de kantlijn													
L6 1.4.5	NL.232 NL.233 NL.241		NL.526		Benoemen woordtekens. MIA <i>Woordtekens:</i> het trema, het koppelteken, de apostrof, het accent, soorten afkortingen Te hanteren begrippen het trema, het koppelteken, de apostrof, het accent, de afkorting													
Grammatica: woordsoorten en werkwoorden																		
MD/GO!			Nr.	E/B/G	Leerlijn	2,5-4	4-5	5-6	6-7	7-8	8-9	9-10	10-11	11-12				
L4 1.4.9	NL.219		NL.527		Benoemen woordsoorten. MIA <i>Woordsoorten:</i> <ul style="list-style-type: none"> eigennamen lidwoorden telwoorden Te hanteren begrippen de eigennaam, het lidwoord, het telwoord													
L4 1.4.9	NL.044 NL.045		NL.528		Begrijpen in leessituaties de taalverrijkende functie van bijvoeglijke naamwoorden.													

				<ul style="list-style-type: none"> • <i>zich bemoeien met</i> • <i>genieten van</i> 														
L4 1.4.9	NL.197 NL.198		NL.533	<p>Beschrijven de onvoltooid tegenwoordige tijd van het werkwoord.</p> <p>Te hanteren begrippen het werkwoord, de tegenwoordige tijd</p>														
L4 1.4.9	NL.201 NL.202 NL.203		NL.534	<p>Beschrijven de onvoltooid verleden tijd van het werkwoord.</p> <p>Te hanteren begrip de verleden tijd</p>														
L4 1.4.9	NL.199 NL.200		NL.535	<p>Beschrijven de voltooid tegenwoordige tijd van het werkwoord.</p>														
L4 1.4.9	NL.204 NL.205		NL.536	<p>Beschrijven de voltooid verleden tijd van het werkwoord.</p>														
L6 1.4.6	NL.206 NL.207		NL.537	<p>Beschrijven de toekomstige tijd van het werkwoord.</p> <p>Te hanteren begrip de toekomstige tijd</p>														
L6 1.4.6	NL.199 NL.200 NL.204 NL.205		NL.538	<p>Beschrijven het voltooid deelwoord.</p> <p>Te hanteren begrip het voltooid deelwoord</p>														
L4 1.4.9 L6 1.4.7	NL.197 NL.198 NL.199 NL.200 NL.201 NL.202 NL.203 NL.204 NL.205		NL.539	<p>Beschrijven de vorming van werkwoorden.</p> <p>MIA <i>Vorming van werkwoorden:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • de tegenwoordige tijd • de verleden tijd <p>Te hanteren begrippen de stam, de uitgang, de infinitief, de vervoeging</p>														
L6 1.4.6 L6 1.4.8	NL.206 NL.207		NL.540	<p>Beschrijven de vorming van werkwoordsvormen.</p> <p>MIA <i>Werkwoordsvormen:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • de toekomstige tijd • de gebiedende wijs 														
L4 1.4.9 L4 1.4.11 L6 1.4.6			NL.541	<p>Analyseren woorden.</p> <p>MIA <i>Woorden:</i></p>														

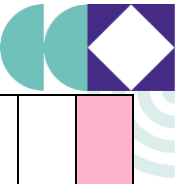

L6 1.4.9					<ul style="list-style-type: none"> • woordvorming • woordsoorten • werkwoorden 												
Grammatica: zinnen en zinsdelen																	
MD/ GO!	🚩	∞	Nr.	E/B/G	Leerlijn	2,5-4	4-5	5-6	6-7	7-8	8-9	9-10	10-11	11-12			
L4 1.4.10	NL.246 NL.287 NL.382		NL.542		Beschrijven de structuur van verschillende soorten zinnen. MIA <i>Zinnen:</i> <ul style="list-style-type: none"> • de mededelende zin, de vragende zin <i>Structuur:</i> <ul style="list-style-type: none"> • juiste woordvolgorde: met woorden op de juiste plaats in de zin, afgestemd op de soort zin Te hanteren begrippen de zin, de mededelende zin												
L4 1.4.10	NL.247 NL.287 NL.288 NL.368 NL.383		NL.543		Beschrijven de structuur van verschillende soorten zinnen. MIA <i>Zinnen:</i> <ul style="list-style-type: none"> • de mededelende zin, de vragende zin, de uitroepende zin <i>Structuur:</i> <ul style="list-style-type: none"> • juiste woordvolgorde: met woorden op de juiste plaats in de zin, afgestemd op de soort zin Te hanteren begrippen de mededelende zin, de vragende zin, de uitroepende zin												
L6 1.4.8	NL.249 NL.369 NL.384		NL.544		Beschrijven de structuur van verschillende soorten zinnen. MIA <i>Soorten zinnen:</i> <ul style="list-style-type: none"> • ontkennende zin • enkelvoudige en samengestelde zinnen <i>Structuur:</i>												

				<ul style="list-style-type: none"> juiste woordvolgorde: met woorden op de juiste plaats in de zin, afgestemd op de soort zin <p>Te hanteren begrippen de ontkennende zin, de enkelvoudige zin, de samengestelde zin</p>														
L6 1.4.8	NL.249 NL.312 NL.369 NL.385		NL.545	<p>Beschrijven de structuur van verschillende soorten zinnen.</p> <p>MIA <i>Zinnen:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Soorten zinnen: gebiedende wijs <p><i>Structuur:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> juiste woordvolgorde: met woorden op de juiste plaats in de zin, afgestemd op de soort zin <p>Te hanteren begrip de gebiedende wijs</p>														
	NL.012 NL.058 NL.378		NL.546	<p>Herkennen dat zinnen uit woorden bestaan.</p> <p>Voorbeelden <i>Zinnen:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Iemand trekt de startkaart met een prent van een poes en zegt: 'De poes'. De volgende trekt de kaart met een afbeelding van 'zitten' en zegt 'zit', de volgende trekt de kaart met een afbeelding van 'op', de laatste trekt de kaart met 'de stoel.' De leraar vraagt: Hoe is de volledige zin? "De poes zit op de stoel." De leraar vraagt vervolgens: "Hoe kunnen we deze zin "De poes zit op de stoel." nog langer maken?" "Hoor het woord in de zin": de leraar toont een prent van een hond en zegt: "Ik ga een paar zinnen zeggen. Als je het woord 'hond' in een zin hoort dan roep je 'waf'." 														
L4 1.4.10			NL.547	<p>Benoemen het onderwerp en de persoonsvorm in een zin.</p> <p>Te hanteren begrip de zin, het onderwerp, de persoonsvorm</p> <p>Voorbeelden <i>Onderwerp en persoonsvorm:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> <i>Hij speelt</i> buiten. 'Speelt' is de persoonsvorm. 'Hij' is het onderwerp <i>Hugo kijkt</i> zijn werk grondig na. 'Kijkt ... na' is de persoonsvorm. 'Hugo' is het onderwerp. 														
L4 1.4.10			NL.548	<p>Benoemen het gezegde in een zin.</p> <p>MIA</p>														

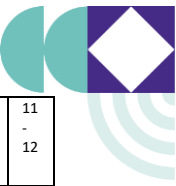

				<p><i>Gezegde:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • wat er gebeurt • wat iemand doet <p>Te hanteren begrippen het gezegde, het zinsdeel</p>														
L6 1.4.8			NL.549	<p>Benoemen het lijdend voorwerp in een zin.</p> <p>MIA <i>Lijdend voorwerp:</i> wat (of wie)? + gezegde + onderwerp</p> <p>Te hanteren begrip het lijdend voorwerp</p>														
L6 1.4.8			NL.550	<p>Benoemen het meewerkend voorwerp in een zin.</p> <p>MIA <i>Meewerkend voorwerp:</i> aan/voor wie? + gezegde + onderwerp?</p> <p>Te hanteren begrip het meewerkend voorwerp</p>														
L6 1.4.8			NL.551	<p>Benoemen het naamwoordelijk gezegde in een zin.</p> <p>MIA <i>Naamwoordelijk gezegde:</i> koppelwerkwoord + bijvoeglijk naamwoord of zelfstandig naamwoord dat iets over het onderwerp zegt</p> <p>Te hanteren begrip het naamwoordelijk gezegde</p> <p>Voorbeelden <i>Naamwoordelijk gezegde:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Tom is gelukkig. 'Is gelukkig' is het naamwoordelijk gezegde. • Die foto lijkt nep. 'Lijkt nep' is het naamwoordelijk gezegde 														
L6 1.4.8			NL.552	<p>Benoemen het werkwoordelijk gezegde in een zin.</p> <p>MIA <i>Werkwoordelijk gezegde:</i></p>														

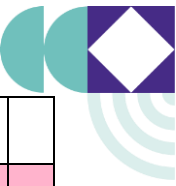

				<p>alle werkwoorden in de zin die samen aangeven wat er gebeurt of wordt gedaan</p> <p>Te hanteren begrip het werkwoordelijk gezegde</p> <p>Voorbeelden <i>Werkwoordelijk gezegde</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Wij hebben een boek gelezen. 'hebben gelezen' is het werkwoordelijk gezegde. • Wat heb ik goed geslapen! 'heb geslapen' is het werkwoordelijk gezegde. 														
L4 1.4.10 L4 1.4.11 L6 1.4.8 L6 1.4.9		NL.553		<p>Analyseren zinnen en zinsdelen.</p>														

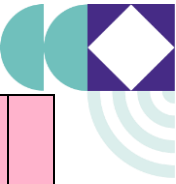
<p>KO</p> <p>De kleuters weten 1.4.6 dat taal non-verbale en verbale elementen inhoudt. 1.4.7 dat er verschillende taalvariëteiten en verschillende talen zijn.</p>	<p>L4</p> <p>De leerlingen kennen 1.4.12 enkele taalvariëteiten: dialect, Standaardnederlands. 1.4.13</p> <ul style="list-style-type: none"> • het communicatiemodel: zender, ontvanger, boodschap, kanaal; • basisregisters: formeel, informeel; • non-verbale communicatie: intonatie, mimiek, lichaamstaal. <p>1.4.14 de termen jongerentaal en vaktaal.</p> <p>De leerlingen weten 1.4.15 dat taal wordt beïnvloed door verschillende factoren: leeftijd en beroep van de gebruiker. 1.4.16 dat taal evolueert doorheen de tijd.</p> <p>De leerlingen kunnen 1.4.17 basisverschillen tussen formele en informele taal verwoorden. 1.1.2 accuraat en geautomatiseerd lezen (vlot lezen).</p>	<p>L6</p> <p>De leerling kent 1.4.10 het uitgebreid communicatiemodel: doel, medium, effect. 1.4.11 taalvariëteiten: tussentaal, vreemde taal.</p> <p>De leerling weet 1.4.12 dat taal wordt beïnvloed door verschillende factoren: plaats en cultuur. 1.4.13 dat informatiebronnen veranderen doorheen de tijd: orale vertelcultuur, schrift, boekdrukkunst, radio, televisie, digitale media. 1.4.14 dat het Nederlands tot een taalfamilie behoort. 1.4.15 dat er vreemde talen zijn waarin dezelfde of andere schrifttekens worden gebruikt dan in het Nederlands.</p>
Taalgebruik en taalwetenschap		

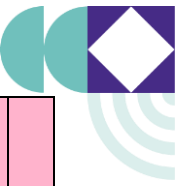
MD /GO !			Nr.	E/B/G	Leerlijn	2,5-4	4-5	5-6	6-7	7-8	8-9	9-10	10-11	11-12
KO 1.4.6	NL.319 NL.323 NL.364 NL.413 NL.439		NL.554		Begrijpen verbale en non-verbale elementen van taal. Voorbeelden <i>Non-verbale elementen:</i> <ul style="list-style-type: none"> • mimiek • lichaamstaal • intonatie 									
L4 1.4.1 3	NL.360 NL.366 NL.414		NL.555		Beschrijven elementen van non-verbale communicatie. MIA <i>Non-verbale communicatie:</i> <ul style="list-style-type: none"> • mimiek • lichaamstaal • intonatie 									
KO 1.4.6 L4 1.4.1 3			NL.556		Reflecteren over non-verbaal taalgebruik.									
KO 1.4.7			NL.557		Herkennen dat er verschillende talen en taalvariëteiten zijn.									
KO 1.4.7	NL.359		NL.558		Interpreteren verschillen bij de uitspraak van gelijkende klanken in verschillende talen en taalvariëteiten. Voorbeelden <i>Klanken in andere taalvariëteiten en talen:</i> <ul style="list-style-type: none"> • Spaanse rollende [r], Franse huig-[r] en de Nederlandse tongpunt-[r] • de zachte [g] in Vlaanderen en de harde [g] in Nederland 									
L4 1.4.1 2 L4 1.4.1 3 L4 1.4.1 4	NL.235 NL.360		NL.559		Herkennen talen en taalvariëteiten. MIA <i>Taalvariëteiten:</i> <ul style="list-style-type: none"> • dialect • Standaardnederlands • jongerentaal • vaktaal • formele en informele Te hanteren begrippen									

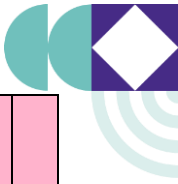
				het dialect, het Standaardnederlands, de jongerentaal, de vaktaal, de formele taal, de informele taal														
L6 1.4.1 1			NL.560	<p>Herkennen talen en taalvariëteiten.</p> <p>MIA</p> <p><i>Taalvariëteiten:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> tussentaal vreemde taal <p>Te hanteren begrippen</p> <p>de tussentaal, de vreemde taal</p>														
L4 1.4.1 2 L4 1.4.1 4 L6 1.4.1 1			NL.561	<p>Vergelijken het uitspreken van letters bij verschillende talen en taalvariëteiten.</p> <p>Voorbeelden</p> <p><i>Uitspreken van letters bij verschillende talen en taalvariëteiten:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Hoewel de [oe]-klank in meerdere talen wordt gebruikt, wordt die niet altijd met dezelfde lettertekens geschreven. Zo worden volgende letters of lettercombinaties in vreemde talen soms als [oe] uitgesproken: /oo/ in het Engels (bv. 'room' – kamer) en /u/ in het Italiaans (bv. 'duro' - moeilijk.) In sommige vreemde talen is er geen verschil in uitspraak tussen 'p' en 'b'. 														
L4 1.1.2 L4 1.4.1 2 L4 1.4.1 3 L4 1.4.1 4 L6 1.4.1 1	NL.040		NL.562	<p>Gebruiken hun kennis van talen en taalvariëteiten.</p> <p>MIA</p> <p><i>Gebruiken:</i></p> <p>om vlotter te lezen in het Standaardnederlands</p> <p>Voorbeelden</p> <p><i>Letters en woorden in andere taalvariëteiten en talen:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Sommige woorden klinken in verschillende taalvariëteiten en talen ongeveer hetzelfde als in het Nederlands, zoals /polis/(dialect) en /politie/, /schreiben/ (Duits) en /schrijven/, /sucre/ (Frans) en /suiker/, /welcome/ (Engels) en /welkom/... De Zweedse letter /å/ klinkt hetzelfde als de Nederlandse letter /o/. De Nederlandse letter /u/ wordt in het Spaans uitgesproken als [oe]. 														
KO 1.4.7 L4 1.4.1 2 L4 1.4.1 3			NL.563	<p>Reflecteren over talen en taalvariëteiten.</p>														

				<p><i>In vorm en grammatica:</i> De vorm 's ochtends komt van het vroegere 'des ochtends'; de apostrof in 's duidt op de gemiste 'de'.</p> <p><i>In klank en uitspraak:</i> Het vroegere 'ghi' is het huidige 'jij' en het vroeger 'wi' is het huidige 'wij'.</p> <p><i>Onder invloed van cultuur, technologie en maatschappij:</i> Technologie beïnvloedt onze taal: nieuwe taalvormen zoals emoji's en afkortingen ontstaan.</p>														
L4 1.4.1 6 L6 1.4.1 3			NL.566	<p>Reflecteren over de evolutie van taal doorheen de tijd.</p>														
L4 1.4.1 5 L4 1.4.1 7	NL.268 NL.269 NL.371 NL.372		NL.567	<p>Herkennen hoe interpretatie van teksten beïnvloed wordt.</p> <p>MIA <i>Beïnvloeden:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • taalgebruik • woordkeuze • afbeeldingen 														
L4 1.4.1 4 L4 1.4.1 5 L4 1.4.1 7			NL.568	<p>Beschrijven de invloed van de leeftijd en het beroep op de taal van de gebruiker.</p> <p>Voorbeelden <i>Invloed:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • De papa van Shauny is loodgieter. Shauny legt in de klas uit dat het water in de gootsteen waarschijnlijk niet goed doorloopt omdat de 'sifon' vol met vuil zit. • De kinderen van het vierde leerjaar zeggen tegen de meester dat het 'cringe' is als hij jongerentaal probeert te gebruiken. 														
L6 1.4.1 2	GE.144		NL.569	<p>Beschrijven de invloed van plaats en cultuur op de boodschap.</p> <p>MIA <i>Plaats en cultuur:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • plaats • leefmilieu • tijdsgeslacht • normen en waarden • stereotypen en vooroordelen 														

				<p>Voorbeelden <i>Invloed van plaats op de boodschap:</i> Als schrijver met een Oosterse achtergrond schrijft Nayan zijn verhaal dat zich afspeelt in Azië op een andere manier dan iemand die deze ervaring niet heeft. (plaats) <i>Invloed van cultuur op de boodschap:</i> Idris en Freya schrijven elk een gedicht over hun oma. Freya beschrijft haar oma als grappig, vergeetachtig en een beetje onhandig. Idris beschrijft zijn oma als een wijs persoon die goede raad geeft. De benadering van beide kinderen reflecteert de normen en waarden die in hun families gangbaar zijn ten aanzien van ouderen. Freya benadert haar oma als een oud persoon die eerder hulpbehoevend is. Idris benadert zijn oma als iemand met levenswijsheid, waar hij veel respect voor toont. (normen en waarden)</p>															
L4 1.4.1 4 L4 1.4.1 5 L4 1.4.1 7 L6 1.4.1 2			NL.570	<p>Reflecteren over beïnvloedende factoren bij de interpretatie van teksten.</p>															
L6 1.4.1 4			NL.571	<p>Herkennen dat het Nederlands tot een taalfamilie behoort.</p> <p>Voorbeelden <i>Nederlandse taalfamilie:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> De leerkracht zegt 'Ich weiss es nicht', herhaalt dit een keer en vraagt de leerlingen of ze hebben verstaan wat hij net zei. Daarop vraagt hij hoe het zou komen dat ze de zin in het Duits toch min of meer begrepen hebben. De kinderen concluderen dat het Nederlands en het Duits op elkaar lijken. De leerkracht legt uit dat dat komt omdat beide talen tot dezelfde taalfamilie behoren omdat ze beiden afstammen van dezelfde taal, het Germaans. De leerlingen lezen een Zuid-Afrikaans versje: "Die son skyn so helder, die vogels sing." De leerlingen merken op dat ze dit vers kunnen verstaan wanneer ze het luidop voorlezen. De leerkracht legt uit dat dat komt omdat het Zuid-Afrikaans een taal is die afstamt van het Nederlands en dat beide talen tot de Germaanse taalfamilie behoren. 															
L4 1.4.1 4 L6 1.4.1 5			NL.572	<p>Vergelijken het Standaardnederlands met verschillende talen en taalvariëteiten.</p> <p>MIA <i>Verschillen en overeenkomsten:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> woordenschat 															

				<ul style="list-style-type: none"> uitspraak schrifttekens <p>Voorbeelden</p> <ul style="list-style-type: none"> Marie-Laure beluistert woorden in enkele vreemde talen. Ze merkt op dat sommige woorden ongeveer hetzelfde klinken: 'sucre' lijkt op 'suiker', 'wasser' lijkt op 'water' en 'tea' lijkt op 'thee'. (woordenschat) Alex komt uit Chili. Hij spreekt thuis Spaans. Hij vertelt dat de 'bus' in Chili ook de 'bus' is, alleen verschilt de uitspraak: in Chili zeggen ze [boes], in het Nederlands is dat [bus]. (uitspraak) Ben is gek op manga, Japanse strips. In de kring vertelt hij dat het in het begin wel aanpassen was om een boek van achter naar voor te lezen. De strips zijn in het Engels geschreven, maar er staan ook Japanse schrifttekens in. Hij vertelt dat het woord manga er zo uit ziet: 漫画 (schrifttekens) 														
L4 1.4.1 3	NL.274 NL.337		NL.573	<p>Benoemen factoren van het communicatiemodel.</p> <p>MIA <i>Factoren van het communicatiemodel:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> de zender de ontvanger <p>Te hanteren begrippen de zender, de ontvanger</p>														
L4 1.4.1 3	NL.274 NL.338		NL.574	<p>Benoemen factoren van het communicatiemodel.</p> <p>MIA <i>Factoren van het communicatiemodel:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> de boodschap het kanaal <p>Te hanteren begrippen de boodschap, het kanaal, de communicatie, het communicatiemodel</p>														
L6 1.4.1 0	NL.275 NL.340		NL.575	<p>Benoemen factoren van het communicatiemodel.</p> <p>MIA <i>Factoren van het communicatiemodel:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> het doel het medium het effect 														

